

PO SLEDEH ZGODOVINE

»Vsaka generacija piše zgodovino nanovo«

Objavljamo nekaj izbranih referatov z znanstvenega simpozija ob 50 letnici ustanovitve Osvobodilne fronte in začetka oboroženega odpora slovenskega naroda zoper okupacijo. Simpozij je organizirala v dneh 22. in 23. maja 1991 Slovenska akademija znanosti v sodelovanju z Inštitutom za novejšo zgodovino, z Oddelkom za zgodovino na Filozofski fakulteti in s Slovensko matico.

Organizacijski odbor se je potrudil pridobiti za referate najbolj kompetentne strokovnjake za to problematiko na Slovenskem in v zdomstvu. Želel je ostati pri znanstveni historični metodologiji, zato ni povabil kot referentov nekaterih uglednih strokovnjakov drugih strok in publicistov, ki so do sedaj na svoj način raziskovali in osvetljevali zgodovino OF in narodnega odpora. Letošnji simpozij je bil po petindvajsetih letih od prvega takšnega simpozija leta 1966 poizkus na novo prezentirati problematiko ob upoštevanju novo odkritih podatkov, dejstev v domačih in tujih virih in ob upoštevanju nove pluralistične politične kulture v Sloveniji poizkusiti z novimi interpretacijami.

Simpozij je pokazal, da je zgodovinska stroka v petindvajsetih letih precej napredovala, da je odkrila mnoga nova dejstva, da se je dokopala do mnogih novih povezav med dejstvi in seveda, da je zaznati v njej tudi novega pluralističnega duha časa.

To slednje je morda najzanimivejša in najbolj karakteristična značilnost simpozija. Na simpoziju so bili prebrani referati koncipirani z različnih, tudi popolnoma nasprotnih idejnih in s tem interpretativnih izhodišč. Med njimi jih je bilo nekaj zvestih dosedanjim komunističnim interpretacijam, ki so se trudile dokazati izreden pomen in zaslugo KPS za razvoj OF in za narodni odpor. Na drugi strani pa so bili takšni, ki so iz nasprotnih idejnih izhodišč opozarjali na komunistično eshatologijo in njeno revolucionarno strategijo in taktiko in iz tega ipso facto negirali kar narodno osvobodilni značaj OF. Večina referatov je bila zvesta klasični historični metodi, osvobojena ideoloških predznakov, nekako na sredi med tema dvema ekstremoma. Radikalizem mladih zgodovinarjev v preinterpretaciji dovčerašnjih razlag je pokazal veljavnost stare Rankejeve teze, da vsaka generacija piše zgodovino nanovo.

Kolikor so si že bila idejna izhodišča referatov različna, je v večini njihovih referatov prevladovala ocena, da je dejanje oboroženega odpora slovenskega naroda zoper okupatorja pomembno pozitivno dejanje slovenske zgodovine, ki je slovenskemu narodu dvignilo njegovo samozavest in mu ustvarilo boljši politični položaj v mednarodni skupnosti in v jugoslovanski državi. Pokazalo je, kako se je, žal, notranji značaj organizacije narodnega odpora Osvobodilne fronte med bojem zaradi leninističnih predstav komunistov spremenil. Referati pa so tudi pokazali, kako usodne in škodljive so bile idejne politične delitve še iz pred vojne, ki so povzročile med protiokupatorskim bojem še državljansko vojno med Slovenci s številnimi človeškimi žrtvami.

To pa je morda tisti pravi nauk iz zgodovine, ki naj velja, da mora narod v svojih usodnih trenutkih, ko gre za narodovo eksistenco, držati skupaj.

Janko Prunk